

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Област на висше образование: 1. Педагогически науки

Професионално направление: 1.3 Педагогика на обучението по ...

Докторска програма: Методика на обучението по химия

Институция: Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Факултет по химия и фармация, катедра „Физикохимия“ (първично звено)

Автор: Весела Найденова Тодорова

Тема на дисертационния труд: Мотивация на ученици за изучаване на химия

Научни ръководители: проф. д-р Адриана Тафрова-Григорова и доц. д-р Милена Кирова

Автор на становището: проф. д-р Адриана Тафрова-Григорова

Основание: Заповед на Ректора на СУ № РД-38-105/17.02.2021

Представяне на процедурата и докторанта

Материалите по процедурата на докторант Весела Тодорова за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ съставляват пълен комплект и са в съответствие с Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Весела Тодорова завършва като бакалавър-химик Химическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ през 2003 г., получава магистърска степен по медицинска химия и квалификация „Учител по химия и химични технологии“ в същия факултет (2003-2005 г.) и се дипломира като магистър по английски език и методика във Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ през 2011 г. Работи като учител по „Химия и опазване на околната среда“ и по „Английски език“ в София и Пазарджик, а от 2010 г. е старши експерт по природни науки и екология в Регионалното управление на образованието - гр. Пазарджик. Весела Тодорова владее и ползва няколко чужди езика - английски (ниво С2), немски (B1-A2), руски и испански. От 10.02.2016 г. е задочен докторант към катедрата по физикохимия – „Учебно-научна лаборатория по химическо образование и история и философия на химията“, Факултет по химия и фармация на СУ „Св. Климент Охридски“, а от 10.02.2020 е отчислена с право на защита. Индивидуалният учебен план на докторантката е изпълнен изцяло и всички изпити са положени навреме и с успех отличен 6.00.

Избор и актуалност на темата

След обсъждане с членовете на учебно-научната лаборатория по химическо образование и история и философия на химията г-жа Весела Тодорова сама взе решение да

се насочи към изследване на мотивацията на учениците за изучаване на химия. За избора на темата на дисертационното ѝ изследване от първостепенно значение е фактът, че мотивацията на учениците за учене в определена област би могла силно да влияе върху нагласите за учене и учебните постижения, от една страна, и оскъдните изследвания на мотивацията за учене по химия, от друга страна. Основание за избора дават и изследвания, според които химията е един от най-недолюбваните предмети сред учениците. Личният педагогически опит на г-жа Тодорова и особено наблюденията ѝ върху работата на ученици и учители в качеството ѝ на експерт по природни науки и екология, също допринасят значително при определяне на изследователското поле на докторантката.

Проучване на проблема

Изборът на темата, целта и методите на изследването са обосновани аргументирано на основата на проучване на нормативни документи, научни публикации и собствения педагогически опит на докторанта. Формулирането на главната цел на изследването: „...да се очертаят характеристики на мотивацията за учене по химия на български ученици от средната степен на образование и да се съпоставят с вижданията, отношението и дейностите на техните учители.“, предполага преди всичко обстоен преглед на многобройни литературни източници. При това докторантката се оказва на брега на едно безбрежно море от публикации, предимно в областта на психологията. Свидетел съм как тя успя да преплува успешно това море от психологическа литература и да извади от него само онези идеи, теории, проучвания и резултати, които ѝ дават нужното познание и са необходима основа за конкретното изследване. Изправена пред това интердисциплинарно предизвикателство, благодарение на задълбочена и упорита аналитична работа и използване на чужди езици, докторантката показва добри изследователски умения да проучва самостоятелно научната литература, да отдели същественото от по-малко важното и да структурира по подходящ начин литературния обзор. От многобройните мотивационни теории докторантката извежда успешно, по мое мнение, основните характеристики на понятието мотивация и по-конкретно – на мотивацията за учене и факторите, които я определят. Обзорът на литературата не е самоцелен, а води до конкретен резултат – въз основа на този преглед и анализ Весела Тодорова извежда обобщен модел, обхващащ факторите, които биха могли да повлияят върху поведението на ученика в часовете по природни науки. Част от тези фактори са предмет на изследването.

Заклучението ми по отношение на проучването на проблема е, че докторантката използва творчески и критично огромния обем информация в литературните източници за подготовка на изследването си.

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Смятам, че структурата на дисертационния труд е подходяща за темата и набелязаните за изпълнение задачи. Целта на работата, изследователските въпроси и задачите произтичат от актуалността и целесъобразността на изследването и затова логично са намерили място в уводната част на работата, като е избегнато често срещаното увлечение в педагогическите дисертации да се дефинират хипотеза, предмет и обект на изследването. В търсене на отговори на изследователските въпроси при планирането на изследването значима роля има разработеният „модел за триангулация на данните“, който включва качествени и количествени методи за изследване – анкетни проучвания с ученици и учители, интервюта с учители и наблюдение върху учебния процес в часове по химия. Искам специално да отбележа като заслуга на докторантката, че подготовката на инструментариума се основава както на задълбочено проучване и сполучливо адаптиране на прилагани в практиката въпросници, така и на разработени от нея лично структурирано интервю и протокол за наблюдение на дейностите на учителите и съответното поведение на учениците в реален учебен час. Съвсем правилно се отбелязва в приносите на дисертационния труд, че и трите инструмента – въпросникът, структурираното интервю и протоколът за наблюдение могат да бъдат използвани за бъдещи изследвания.

Обобщенията и изводите в края на всяка глава показват уменията на автора да подбере най-същественото от изложението, а ограниченията на проучването и препоръките за образователната практика свидетелстват за способността за самооценка – качество, нужно за всеки изследовател.

Преценка на публикациите и приносите на докторанта

Основната част от дисертационната работа е отразена в три публикации, от които една е самостоятелна статия на български език в списание „Химия“ (2020 г.). Другите две са публикувани на английски език и са в съавторство, като едната от тях е глава от книга (2019 г.), а другата е в рецензиран сборник от ежегодно провеждана международна конференция върху изследвания в образованието (2018 г., Атина). Г-жа Тодорова активно участва в научни форуми – от 2016 до 2019 г. е изнесла като единствен автор пет доклада на международни конференции в Неапол, Атина, София, Пловдив и Благоевград. Има участия и в работни семинари в Брюксел и във Варшава за повишаване на компетентностите и мотивацията в областта на природните науки. В допълнение – отличена е с две награди в рамките на Европейската STEM Discovery Campaign – 2018 и 2020 г. По наукометрични показатели докторант Весела Тодорова покрива и надхвърля минималните изисквания на Закона за

развитие на академичния състав и специфичните правила и условия за придобиване на научни степени в СУ „Св. Климент Охридски“.

Автореферат

Авторефератът е в съответствие със структурата и съдържанието на дисертационния труд.

Заключение

Дисертационният труд на г-жа Весела Тодорова представлява самостоятелно изследване с оригинален принос и научноприложни резултати. Докторантката демонстрира качества на изследовател: умее да прави критичен прочит и разбор на библиографски източници, да прилага съвременни методи на педагогически изследвания, да представя по подходящ начин данните от изследването и въз основа на анализа им да формулира обосновани изводи.

Със задоволство давам положителна оценка на дисертацията на г-жа Весела Найденова Тодорова и ще гласувам да ѝ се присъди научната и образователна степен „доктор“. Позволявам си да препоръчам на членовете на научното жури да вземат същото решение.

14 април 2021 г.

(проф. д-р Адриана Тафрова-Григорова)